

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ ЗАГРОЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Різноманіття підходів щодо визначення поняття «фінансова безпека підприємств» дає можливість виділити та зазначити пріоритетність аналізу та оцінки фінансових загроз з метою забезпечення фінансової безпеки підприємства. Особливо це актуально в умовах фінансової кризи, зростанням нестабільності, глобалізацією економічного простору, і, як наслідок, збільшення кількості загроз у вигляді нестабільності фінансових ринків, аномальних варіацій цін на енергоносії та інших дестабілізуючих факторів. Господарюючі суб'єкти спіткнулись з необхідністю принципово нових підходів щодо забезпечення безпеки свого розвитку.

Безпека підприємства передбачає безперервний, збалансований його стійкий розвиток, що забезпечується за допомогою ефективного використання усіх видів наявних ресурсів, яке відображається в позитивних значеннях фінансових показників, таких як рентабельність, платоспроможність, ліквідність, ділова активність, показники використання основних і оборотних коштів та інші [1]. Система показників, що визначає фінансову безпеку підприємства характеризується різноманіттям, важко підлягає структуризації, їх значна кількість не завжди несе необхідне інформаційне навантаження.

Виходячи з того твердження, що фінансова безпека це стан (обставини), за якого фінансам підприємства нічого не загрожує, зауважимо, що будь-який стан має властивість змінюватися під впливом різних чинників. Відтак, і стан фінансової безпеки, значною мірою, є явищем тимчасовим [2].

Загроза втрати фінансової безпеки підприємства – реальні чи потенційні можливості прояву деструктивного впливу різноманітних чинників на фінансовий розвиток підприємства, що призводить до певної економічної шкоди (збитку).

Серед основних загроз фінансової безпеки підприємства можна виділити:
– загроза втрати ліквідності підприємства, що визначається за допомогою коефіцієнта поточної ліквідності;

– загроза втрати фінансової самостійності підприємства, що визначається коефіцієнтом автономії і значенням коефіцієнта плеча фінансового важеля;

– загроза зниження ефективності діяльності підприємства, втрата його дохідності та здатності до самоокупності і розвитку;

– загроза старіння об'єктів основних засобів за рахунок «проїдання» амортизаційного фонду. Визначається рівнем інвестування амортизації;

– загроза накопичення боргів з причини невчасної інкасації дебіторської заборгованості, що відстежується показником її оборотності;

– загроза використання неефективної кредитної політики в частині дебіторської та кредиторської заборгованості, коли мають місце прострочені зобов'язання покупців, наслідком яких є збільшення боргів підприємства перед кредиторами. Ця загроза виявляється за допомогою співвідношення оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості;

– загроза неплатоспроможності підприємства – характеризується наявністю грошових засобів;

– загроза зниження дохідності та ринкової вартості підприємства – визначаються шляхом розрахунку показників середньозваженої вартості капіталу у відповідності з рентабельністю активів підприємства;

– загроза руйнування вартості підприємства – відстежується за допомогою показника економічної доданої вартості;

– загроза зниження рівня ділової активності (широта ринків збуту продукції, репутація підприємства, відповідність показників господарської діяльності плану, забезпечення заданих темпів росту, рівень ефективності використання капіталу, стійкість економічного росту тощо);

– загроза збільшення впливу фінансових ризиків на фінансову безпеку підприємства, що пов'язано з швидкою зміною економічної ситуації в країні і кон'юнктури фінансового ринку, розширенням сфери фінансових відносин, появою нових фінансових технологій і інструментів [3].

Аналіз фінансової безпеки здійснюється за допомогою показників, що характеризують фінансовий стан: показники майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості і незалежності, ділової активності, рентабельності. [4]. А оцінка фінансових загроз з метою забезпечення фінансової безпеки підприємства визначається за допомогою: коефіцієнта поточної ліквідності; коефіцієнта автономії; плеча фінансового важеля; рентабельності активів; рентабельності власного капіталу; показника розвитку підприємства; темпів росту прибутку; темпів зростання виручки; темпів росту активів; оберненості дебіторської та кредиторської заборгованості; достатньої кількості грошових коштів на рахунках господарюючого суб'єкта (платоспроможності); середньозваженої вартості капіталу; економічної доданої вартості.

До найбільш важливих критеріальних характеристик фінансової безпеки підприємства, які слід аналізувати в процесі управління, можна віднести [5]:

1. Обсяги фінансових ресурсів підприємства.
2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
3. Напрями та обсяги використання фінансових ресурсів підприємства.
4. Співвідношення доходів і витрат підприємства.
5. Співвідношення обсягів внутрішніх і зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів підприємства.
6. Обрана стратегічна і оперативно-тактична модель фінансування активів підприємства.

7. Рівень фінансового ризику та обсяги формованого прибутку підприємства.

8. Якість формованого прибутку і її достатність для самофінансування підприємства.

9. Частка і якість позикових коштів у складі фінансових ресурсів підприємства.

10. Наявність резервів і здатність підприємства швидко забезпечити мобілізацію фінансових ресурсів з різних, насамперед внутрішніх, джерел.

11. Гнучкість системи фінансового планування підприємства.

12. Здатність фінансової системи підприємства до необхідних змін під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища.

Оскільки вказані показники тісно пов'язані між собою, необхідне їх системне визначення, а їх сукупні результати можуть дати об'єктивну картину фінансових загроз підприємства.

Отже, фінансова безпека є системою кількісних та якісних параметрів фінансового стану підприємства, які комплексно відображають рівень його фінансової захищеності. Фінансова безпека підприємства відображає аспект його певного фінансового стану, відповідно рівень його фінансової захищеності в певний момент часу; фінансовий стан підприємства, який характеризує його фінансову безпеку, відображається певною сукупністю параметрів; параметри системи фінансової безпеки підприємства вимагають чіткої кількісної і якісної формалізації.

Література

1. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова. Суми. ДВНЗ "УАБС НБУ", 2015. 332 с.

2. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А. С. Крутової. Х.: Видавець Іванченко І. С., 2017. 264 с.

3. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.

4. Жукевич С.М., Кудлаєва Н.В. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством / Вісник Донбаської державної машинобудівної академії 2009. № 1 (4Е). с. 234 – 246. URL:<http://www.nbu.gov.ua>

5. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль, ТНЕУ, 2016. 304 с.